

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 14. Consensus matrimonialis, coram Parocho & testibus per verba
de praesenti praestitus, sub honesta conditione de praeserti, vel de
praeterito (v.g. accipio te in uxorem, si es legitima, si es ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

ret matrimonium, quo quis, alienum nomen mentitus, absque interiori consensu mulieri dixerat, *Joannes se in uxorem accipit*, cum ipse non vocaretur Joannes, sed Petrus, tamen copulam postea cum ipsa habuisset, cap. tua nos extr. de sponsi. & matrim. Respondit: quod si ita res se habuerit, videlicet quod ille eam non proposuerit ducere in uxorem, nec unquam consensit in prædictam personam, non debet ex illo facto conjugium judicari. Cum in eo nec substantia conjugalis contrahitur, nec forma contrahendi conjugium valeat inveniri. Quoniam ex altera parte dolus solummodo adjuit, & desit omnino consensus, sine quo caetera nequeunt sedus perficere conjugale.

88 Si dicas, quod fraus & dolus nemini debet patrocinari. Respondet S. Thomas, quod fraus & dolus ipsi non patrocinatur, nec in foro conscientie, nec in foro Ecclesie: quia in utroque foro pro hoc puniuntur. Deinde ex justitia tenetur fictionem tollere, simulationeque deposita, ipsam ducere, uti dixi p. 1. cap. 1. Quia dum verbis exprimitur, quod animo non habebat, mulieri sincerè procedenti illi sit, contra justitiam commutativam graviter peccavit. Ex justitia namque tenebatur & ipse sincerè procedere, consensumque verum prestare. Quod debitum eum non sit extingui per fraudem injustitiamque ipsius, manet ergo ex justitia debitor veri consensūs. Manet proinde ex justitia obligatus ad ipsam ducendam.

89 Excipiuntur tamen à Theologis casus sequentes.
1° si cum legitimo consensu alteram duxerit, quamvis injuriam priori illatam, prudentum arbitrio tunc compensare teneatur. Quamvis etiam casus ille vix occurrat. Quia cum Ecclesia judicet secundum ea quæ foris apparent, judicat pro priori matrimonio, nec secundum permittit; ipse tamen debet potius excommunicationis sententiam sustinere, quam ad primam uxorem accedere; vel debet in alias regiones remotas fugere, ait S. Thomas ubi supra ad 3.

90 2° non tenetur eam ducere, si tanta sit conditionis disparitas, vel tanta fuerit evidentia fictionis, ut merito judicetur mulierem voluntariè deceptam fuisse. Quia volenti non fit injuria.

91 3° si mulier decepta, ipsum etiam deceperit, simulando se virginem, cum non esset.

92 Si grandia mala, capitales inimicitie, dissidia, caedes, &c. ex matrimonio cum ipsa merito timeantur. Quo casu pecuniaria sufficiet compensatio.

CAPUT XIII.

Consensus matrimonialis, coram Parocho & testibus præstus per verba de presenti, sub honesta conditione de futuro, purificatione conditione transit in absolutum, per eumque perficitur matrimonium, absque necessitate novi consensūs, iterationeque contractūs coram Parocho.

93 **E**si communis sententia Canonistarum, contra compuniorem sententiam Theologorum, ex quibus tamen S. Antonius, Paludanus, Petrus Soto, Card. de Lugo, Sanchez, Perez, Gaspar Hurtadus, alique piires, nobiscum, & cum Canonibus sentiunt. Et probatur, quia assertionem nostram sequitur Romana Curia, ex quo Pius V. auditis variantibus hac de re Cardinalium opinionibus, Canonistarum sententiam probavit, & in decidendo attendendam esse censuit, declaravitque opus non esse iteratione contractūs coram Parocho, ut vidimus p. 1. n. 24. Idemque censuit S. Congregatio sub Clemente VIII. Qui & istam S. Congregationis sententiam probavit, ut videre est apud Eagnanum ad cap. super eo de conditione. apposit. n. 6.

Nec contrarius est Urbanus III. cap. super eo de conditione. apposit. ubi interrogatus, utrum ille qui in quamdam mulierem consensit, si pater ejus suum præstaret esponsium, sit ad consummandum matrimonium compellendus? Respondet: nisi voluntas patris postmodum accedat, nequaquam cogendus est ad matrimonium contrahendum.

Non (inquam) contrarius est: solùm enim vult, talem non compellendum ad matrimonium consummandum ante conditionis eventum. Quod verissimum est, quia ante conditionis eventum matrimonium non est perfectum, cum (ut ibidem Pontifex ait) hujusmodi consensus non sit de presenti habendus, id est de præsentibus efficiens matrimonium perfectum, sed solùm implenda conditione, ut exponit Eagnanus ibidem n. 3. post Abbatem. Per adventum verò conditionis consensūs conditionalis purificatur, & matrimonium ex eo tempore perficitur, perinde ac si purè ab initio foret initum. L. posterior ff. qui potiores in pignore habeantur. Et L. hæc venditio ff. de contr. empt.

Dixi, ad matrimonium consummandum: sic enim textum capituli istius sumunt Abbas, & Alex. de Nævo. Proinde dum Pontifex ait: non est cogendus ad matrimonium contrahendum, sumit contrahere pro consummare, ut sic responsio congruat interrogationi. L. Aurelius § Scito ff. de libert. leg. & L. 1. Cod. de divers. rescript.

Multò minùs contrarius est Alexander III. cap. 97 de illis de condit. appof. dicens, quod qui juravit mulieri: ego te in uxorem accipiam, si tantum mibi donaveris: non est reus perjurii, si eam nolentem sibi solvere, quod sibi dari petiit, non accepit uxorem, nisi postea de presenti purè consenserit, vel eam cognoverit. Idco enim non tenetur ducere ipsam nolentem implere conditionem, nisi postea purè de presenti consenserit; quia prior consensus pro præsentibus non habet effectum, sed pro tempore futuro, si tunc ponatur adjecta conditio. Quæ deficiente, consensus deficit; idcoque tunc novus requiritur consensus absolutus.

Aliquid tamen observatione dignum est in responsione ista Alexandri III. utique cum qui cum muliere contraxit, sub conditione de futuro, si eam cognoscat ante conditionis eventum, pro copulam istam recedere censetur à conditione, absolutèque consensere, atque ad id matrimonium perficere, independentè à conditione. Atque ita Doctores communiter tradunt.

CAPUT XIV.

Consensus matrimonialis, coram Parocho & testibus præstus per verba de presenti præstus, sub honesta conditione de presenti, vel de præterito (v. g. accipio te in uxorem, si es legitima, si es virgo, &c.) ab initio nullus est deficiente conditione, nec convalescit ex copula subsequente.

Ratio prioris partis est, quia licet error qualitatis, vel fortunæ, alias non reddat consentium in substantia nullum, hoc tamen non procedit, dum qualitas, in qua erratur, adficitur contractui per modum conditionis honestæ, v. g. accipio te, si es dives, nobilis, &c. Tunc enim deficiente conditione, nullus est consensus, utpote conditioni alligatus. Ita S. Thomas in 4. dist. 29. q. 1. a. 3. q. 3. S. Bonaventura in 4. dist. 30. in exposit. lit. n. 4. Paludanus ibidem q. 1. a. 2. n. 9. S. Antonius 3. p. tit. 1. c. 2. in fine. Adrianus, Sylvester, Sotus, & alii pat. sim.

Ratio posterioris partis, quod scilicet ex copula subsequente non convalescat, est quia tunc

demum per copulam recedere quis censetur à conditione, quando conditio est de futuro. De qua expressè agit Pontifex cap. *per suas* supra relato: scilicet dum conditio de presenti est, vel de præterito. Et ratio disparitatis est, quia dum conditio est de futuro, consensus ab initio non est nullus, sed validus, & legitimus, tamen effectus ipsius suspensus sit usque ad conditionis eventum. A qua suspensione, sicut & à conditione Ecclesia recedere præsumit eum, qui cognoscit taliter sibi desponsatam: quia (ut fornicationis præsumptionem excludat) in favorem matrimonii præsumit accessum ad eam fuisse affectu maritali, atque ad eum transiisse de consensu conditionato in purum & absolutum. Dum verò conditio est de presenti, vel præterito, cā deficiente, consensus non est suspensus, sed ab initio nullus, ut dictum est numero præcedenti. Dum autem consensus ab initio nullus est, postea convalescere non potest per copulam, sed opus est novo consensu, novoque proinde contractu coram Parocho & testibus. Cum ob defectum consensus matrimonium ab initio fuerit omnino nullum, nulliterque coram Parocho contractum.

101 Quam sententiam (inquit Fagnanus ad cap. *si conditiones* de condit. appof. n. 26.) jam pridem approbavit Sacra Congregatio Concilii, dum censuit matrimonium nullum ob defectum ætatis, quamvis contractum coram Parocho & testibus, tamen non convalescere per consensum & copulam supervenientem post legitimam ætatem, sed debere iterum contrahi, servatâ formâ à Concilio præscriptâ.

CAPUT XV.

Conditio turpis, adjecta contractui matrimoniali, illum reddit irritum & nullum, si sit contra substantiam & bona matrimonii. Alias habetur pro non adjecta.

102 **T**Ria sunt bona de substantia matrimonii, secundum Augustinum lib. de bono conjug. c. 24. videlicet proles, fides, & Sacramentum. Per prolem intelligitur obligatio non impediendi generationem proles per sterilitatis poculum, abortum, &c. Per fidem, obligatio fidelitatis, quâ uterque conjux prohibetur accedere ad alterum vel alteram. Per Sacramentum, obligatio non dissolvendi matrimonium. Quæ indissolubilitas idem vocatur Sacramentum, quia ex divina institutione, signum est rei sacre, indissolubilis utique conjunctionis Christi cum Ecclesia.

103 Quod conditio turpis, non contraria substantiæ matrimonii, non vitiat matrimonium, sed habetur pro non adjecta, constat ex cap. *quicumque* de condit. appof. & cap. *si conditiones*, &c. Quod autem turpis conditio matrimoniali contractui adjecta contra substantiam, seu bona dicta matrimonii, matrimonium nullum & irritum reddat, Gregorius IX. expressè declarat cap. *si conditiones* de condit. appof. his verbis: *si conditiones contra substantiam conjugii inferantur, puta, si alter dicat alteri: contrabo tecum, si generationem proles evites. Vel, donec inveniam aliam bonore vel facultatibus ditorem. Aut, si pro quaestu adulterandam te tradas; matrimonialis contractus... caret effectu.*

104 Ubi per primam conditionem Pontifex non intelligit evitacionem generationis præcisè, nec per tertiam adulterium præcisè. Sed per primam intelligit obligationem seu promissionem evitandi generationem, per aliquem contranaturalem modum; quo proprius copulæ conjugalis effectus impediatur, v. g. per sterilitatis poculum, abortum, &c. Per secundam intelligit reservationem

potestatis ducendi aliam, vivente comparte. Per tertiam intelligit obligationem tradendi se adulterandam. Quæ profectò tres conditiones aperte repugnant tribus substantialibus obligationibus matrimonii.

Sola tamen conditio vitandi copulam, sive ex pacto, sive ex voto, mutuo consensu adjecta contractui matrimoniali, non adversatur obligationi substantiali ipsius, ut patet ex matrimonio B. Virginis cum S. Josepho, S. Henrici Imperatoris cum S. Ganegunde, Eleazari cum Delphina, Eduardi Angliæ Regis cum Editha, Marciani Imperatoris cum Pulcheria, &c. Matrimonium quippe verum B. Virginis cum S. Josepho, Angelus huic in formis apparet agnoscat, cum dicit: *mihi timere accipere Mariam conjugem tuam.* Et S. Augustinus lib. 1. de nupt. & concup. c. 17. necnon in lib. de consensu Evangelist. c. 1. hoc (inquit) exemplo magnificè insinuat *fidelibus conjugatis, etiam servatâ pars consensu continentia, posse permanere vocarique conjugium, non permixto corporis sexu, sed custodito mentis affectu.*

Et ratio est 1°. quia *matrimonium non coitus, sed consensus facit*, prout in Jure dicitur.

2°. matrimonium contrahi potest cum intentione, imò votiva obligatione, ante illius consummationem, religionem ingrediendi, cap. *commissum* de sponsal. Ergo & cum votiva obligatione, de mutuo consensu, castitatem servandi.

3°. ita verum matrimonium, stante vero dominio in mutua corpora. Sed verum in mutua corpora dominium esse potest ligatum & impeditum quoad usum, per votum, vel pactum, seu conditionem matrimoniali contractui adjectam: sicut verum in alias res dominium esse potest ligatum & impeditum quoad usum, per legem, vel pactum. Sæpè enim lege fit, ut habens directum rei dominium, seu proprietatem, nec utrum fructum habeat, nec usum, ut fit in pupillo, quamdiu sub tutoribus est: quamvis enim sit *dominus omnium*, de iis tamen, absque tutorum consensu, disponere non potest. Et ratio à priori est, quia usus à dominio separabilis est, cap. *exiit* de verb. signif. Stat ergo dominium sine usu, & sine potentia expedita ad usum, ut in dictis pupillis patet.

CAPUT XVI.

Consensus ad valorem matrimonii requisitus debet esse liber à coactione, & metu gravi, ad ipsum extorquendum injustè incusso.

Rationem adfert Alexander III. cap. *cum locum* de sponsal. & matrim. *cum enim locum non habeat consensus, ubi metus vel coactio intercedit, necesse est ut ubi consensus cujusquam requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimonium autem solo consensu contrahitur; & ubi de ipso quaeritur, plena debet securitate ille gaudere, cujus est animus indagandus, ne per timorem dicat sibi placere, quod odit, & sequatur exitus, qui de injuriis solet nuptiis provenire.*

Unde cap. *veniens* secundo eodem tit. cum quidam sponditur se ducturum mulierem, cum qua copulam habuit, ex qua & filium suscepit, ac deinde in domo vicini sui cum filia ipsius concubisset, & à patre puella in uno lecto inventus, coactus fuisset ipsam, per verba de presenti desponsare. De eo casu idem Pontifex interrogatus, respondit: *si inveneris quid primam post fidem præstitam cognoveris, ipsam cum ea facias permanere. Alioquin secunda (nisi meta coactus, qui postea in virum constantem cadere, eam desponsaverit) adhibere facias ut uxorem.*

Et cap. *consultationi* eod. *mulieres* (ait Inno-